

Strategisch

Procederen

Mensenrechten

Het College van Beroep, Stichting Reclame Code

Postbus 75684

1070 AR Amsterdam

Tevens per e-mail naar klacht@reclamecode.nl

Datum: 19 augustus 2019

Betreft: Beroepschrift dossiernummer 2019/00308

Geacht College,

Hierbij stel ik, namens Fossielvrij Onderwijs en het PILP-NJCM, beroep in tegen de beslissing van de Reclame Code Commissie ("de Commissie") van 5 augustus 2019 met het bovenvermelde dossiernummer.

De reden voor het instellen van beroep is gelegen in het feit dat de beslissing onjuiste oordelen bevat en in het feit dat de Commissie uitdrukkelijke standpunten van klagers geheel terzijde heeft geschoven en conclusies heeft getrokken zonder een deugdelijke motivering daartoe. Ik voer vijf grieven aan.

1. Inleidend

De Commissie is volledig meegegaan met het verweer van Shell. Dat verweer leunt hoofdzakelijk op drie stellingen.

- De uitingen op het tekstbord hadden alleen betrekking op de effecten van GTL op de luchtkwaliteit.
- GTL verbetert de luchtkwaliteit in vergelijking met diesel.

Die twee stellingen zouden dan leiden tot de conclusie dat de uitingen op het tekstbord geen onjuiste milieueclaims bevatten, aldus Shell. Dan is er nog een derde stelling.

- De verwijzing naar nummer 7 van de VN ontwikkelingsdoeleinden op het tekstbord was niet onjuist noch misleidend omdat in uitleg 7a van dat doel wordt gezegd "schonere fossiele brandstof". GTL draagt dus bij aan dat doel, aldus Shell.

Wat als eerste opvalt in het oordeel van de Commissie is dat dezelfde structuur van redenering wordt aangehouden als in het verweerschrift van Shell. Dit terwijl klagers expliciet hebben aangegeven het niet eens te zijn met het tweeledige onderscheid in de uitingen zoals aangehaald door Shell in het verweerschrift (zie onder 2, pagina 1, pleitaantekeningen overgelegd ter zitting, **bijlage 1**).

Zo blijkt uit overweging 3 en 7 in de beslissing dat de Commissie de klacht heeft beoordeeld op twee afzonderlijke stukken van het tekstbord: ten eerste de tekst “dit leidt tot verbetering van de luchtkwaliteit in de omgeving waar GTL wordt gebruikt” en ten tweede het logo van nummer 7 van de VN ontwikkelingsdoelinden met de tekst “deze activiteit draagt bij aan het volgende ontwikkelingsdoel: betaalbare, moderne en schonere energie in voldoende mate beschikbaar maken voor iedereen.”

Dit onderscheid is precies waar de klagers zich tegen hebben verzet. Hoewel het misleidende karakter van de uitingen voortkomt uit verschillende factoren, moeten de uitingen en de klacht in onderlinge samenhang worden gezien.

2. Uitingen ten aanzien van de luchtkwaliteit

Shell heeft het verweer gevoerd dat de uitingen op het tekstbord niet misleidend waren omdat die slechts betrekking hadden op de positieve effecten van GTL *op de luchtkwaliteit*. De Commissie heeft Shell gevolgd op dit punt. Aanvullend oordeelde de Commissie dat de uiting “Dit leidt tot verbetering van de luchtkwaliteit” betrekking had op de schonere verbranding van GTL in vergelijking met diesel en niet de verbetering van de luchtkwaliteit “in absolute zin”.

Allereerst, als Shell met de tekst “dit leidt tot verbetering van de luchtkwaliteit” heeft bedoeld te zeggen dat GTL schoner verbrandt in vergelijking tot diesel en niet dat de luchtkwaliteit door GTL verbetert “in absolute zin”, dan had op het tekstbord moeten staan “dit leidt tot schonere verbranding”. Door te stellen dat de luchtkwaliteit verbetert terwijl bedoeld wordt op de verbranding van fossiele brandstoffen, wordt een onjuiste milieuclaim gemaakt.

Voorts wijs ik u op het volgende.

Zowel in het klaagschrift als in de pleitaantekeningen van klagers is aangevoerd dat het tekstbord suggereert dat GTL een duurzame energiebron is. Vervolgens is aangegeven dat het tekstbord misleidend is alleen al omdat het betrekking heeft enkel op de luchtkwaliteit. De negatieve effecten

van GTL zijn weggelaten terwijl op hetzelfde tekstbord wel wordt verwezen naar nummer 7 van de VN ontwikkelingsdoeleinden “Duurzame en Betaalbare energie”.

Hoe kan je beweren dat een fossiele brandstof duurzame energie is, als het milieueffect grotendeels wordt weggelaten? Het is alsof je zegt dat “light”-sigaretten de long-kwaliteit verbeteren.

Door selectief te focussen op één aspect dat positief zou uitvallen en de schadelijke effecten op het klimaat onvermeld te laten wordt een onjuiste milieclaim gemaakt. Op die manier wordt reclame gemaakt voor GTL: door het publiek voor te houden dat het duurzaam is omdat het de luchtkwaliteit verbetert (lees: schoner verbrandt dan diesel). Dit leidt ertoe dat de reclame misleidend is geweest.

Tegen al deze argumenten van klagers is door Shell niet gereageerd in het verweerschrift, noch ter zitting. Toch heeft de Commissie onder 5 van haar beslissing overwogen:

“Dat Shell niet de negatieve effecten benoemt die het gebruik van GTL volgens klagers op het klimaat heeft, betekent niet dat de uiting om die reden misleidend is [...] Zoals hiervoor is overwogen, zijn in de uiting de positieve aspecten van GTL afgezet tegen conventionele diesel en beperkt tot de lokale luchtkwaliteit. In de uiting wordt niet gesteld of gesuggereerd dat het gebruik van GTL tot verbetering van de luchtkwaliteit in absolute zin leidt of in het geheel geen nadelige effecten voor het klimaat heeft.”

Deze motivering is ondeugdelijk.

Ter motivering daarvan wordt uw College gewezen op pagina 2 van de pleitaantekeningen:

“Er is geen enkele fossiele brandstof die de luchtkwaliteit verbetert. Inherent aan fossiele verbranding is dat het de luchtkwaliteit verslechtert.

Maar de misleiding gaat verder dan dat. Het belangrijkste is dat Shell suggereert dat GTL duurzaam is. Hoe? Door de negatieve effecten van GTL op het klimaat weg te laten en alleen de positieve aspecten te benoemen op de luchtkwaliteit, de lokale emissies en door de vergelijking te maken met diesel én door te zeggen dat GTL bijdraagt aan het VN ontwikkelingsdoel 7.

...

Daarnaast is het zo dat een energiebron niet kan worden beoordeeld op de duurzaamheid door alleen te kijken naar de lokale emissies. Er moet gekeken worden naar het effect op het klimaat over het hele levenscyclus. Dat betekent ook naar winning, productie en distributie. En dus ook naar de door Shell in verweerschrift niet ontkende methaanlekkages. En als je die meeneemt, is GTL schadelijk voor het klimaat.

De uitingen op het tekstbord zijn dan ook misleidend omdat het niet een volledig beeld geeft van de klimaatschade die door GTL wordt veroorzaakt. Dit betekent ook dat het verweer van Shell dat de uitingen op het tekstbord niet misleidend zijn omdat zij alleen iets zeggen over de lokale emissie, juist één van de misleidende aspecten is. ”

De Commissie is niet ingegaan op dit argument maar komt toch tot de conclusie dat het niet misleidend is om alleen de positieve milieuaspecten van GTL te benoemen. Die conclusie behoeft op zijn minst nadere uitleg gelet op het bovenstaande. En in het bijzonder willen klagers een oordeel over de vragen:

- wekt het tekstbord de indruk dat GTL duurzaam is, en;
- zo ja, is het dan misleidend om te zeggen dat GTL de luchtkwaliteit verbetert, en;
- is het misleidend om alleen de lokale emissies van GTL te benoemen?

3. De klimaatschade van GTL

Klagers hebben niet alleen aangevoerd dat GTL geen duurzame energiebron is, maar ook dat het even veel of zelfs meer klimaatschade teweeg brengt dan diesel. De Commissie heeft echter geen oordeel daarover gegeven.

Daarnaast wordt bij de beknopte weergave van de klacht op pagina's 2 en 3 van de beslissing, geen enkele bron genoemd van klagers. Bij de weergave van het verweer van Shell op pagina's 3 en 4 van de beslissing, wordt echter wel verwezen naar de door Shell bij het verweerschrift overgelegde bronnen en zelfs naar een rapport dat ter zitting is overgelegd. Deze eenzijdige weergave van de door partijen ingediende bronnen geeft de impressie dat de bronnen van klagers ten onrechte achterwege zijn gelaten, althans dat de bronnen van beide partijen niet goed tegenover elkaar zijn afgewogen.

Uit wetenschappelijke bronnen (overgelegd door klagers bij het klaagschrift) blijkt dat GTL minstens even schadelijk is voor het klimaat als diesel. Voor de beoordeling van de totale schade van GTL moet gekeken worden naar 1) de hele levenscyclus en 2) naar onder andere de broeikaseffecten in plaats van alleen naar de lokale emissies.

Met lokale emissies wordt bedoeld de lucht- en bodemverontreiniging in de zin van direct waarneembare, lokale effecten. Simpel gezegd gaat het dan bijvoorbeeld over het aantal roetdeeltjes dat vrijkomt waardoor de lucht- en bodemkwaliteit verslechtert. Dat staat niet gelijk

aan klimaat schade, wat op een veel grotere schaal en op een langere termijn plaatsvindt. Met klimaat schade wordt bedoeld – onder andere – het broeikas effect, veroorzaakt door de uitstoot van methaan en CO₂. GTL is een fossiele brandstof met een hoge uitstoot van broeikas gassen, met name methaan.¹

Om bij de duurzaamheid van energie het te hebben over de lokale emissies en niet over de klimaat schade in de zin van broeikas effect, is dus misleidend.

Nu de Commissie heeft nagelaten hierover een oordeel te geven wordt uw College verzocht zulks alsnog te doen.

4. VN ontwikkelingsdoel 7

In overwegingen 8 en 9 overweegt de Commissie, kort gezegd, dat de (manier van) verwijzing naar nummer 7 van de VN ontwikkelingsdoeleinden op het tekstbord niet misleidend is geweest omdat omschrijving 7a van dat doel ziet op “schonere fossiele brandstoffent *technologie*”.

Als eerste wordt opgemerkt dat omschrijving 7a van de VN ontwikkelingsdoeleinden inhoudt dat staten met elkaar zullen samenwerken voor de ontwikkeling van *onderzoek en technologie* voor schonere fossiele brandstoffent *technologie*.

Het woord “schonere” in de omschrijving 7a verwijst dus naar het woord technologie. Toch plaatst Shell het woord “schonere” voor het woord “energie”. Technologie en energie zijn twee verschillende begrippen. Een schonere technologie maakt de energie niet perse schoner. Soms is er zo veel energie nodig voor schonere technologie dat het netto effect van ‘schonere’ technologie slechter is voor het klimaat. “Schonere energie” in deze context, is dus een verkeerde en misleidende samentrekking.

¹ Zie klaagschrift pagina’s 4 en 5. Daarnaast de bronnen in voetnoten 13, 15 en 16 die als **bijlage 3** (nogmaals) worden overgelegd.

Om de schade van methaan om te rekenen in CO₂-equivalenten, hanteert de EU de CO₂-equivalent van 25 voor methaan. Dat getal is gebaseerd op het 4th Assessment Report (AR4, IPCC 2007) en geldt voor de impact van methaan over een periode van 100 jaar. Inmiddels is het CO₂-equivalent (of Global Warming Potential of GWP) van methaan in AR5 (2013) door het IPCC naar boven bijgesteld tot 34 op een periode van 100 jaar. Maar, omdat methaan op veel kortere termijn (10-20 jaar) zeer schadelijk is, moet je de GWP van methaan bekijken op een periode van 10-20 jaar. Op die periode is de GWP van methaan 84 (GWP 20 jaar) tot 104 (GWP 10 jaar). “The 10-year lifetime of a pulse emission of methane also implies that allowing methane emissions to continue to increase may result in substantially greater near term anthropogenic warming (or related weather/climate events) than presently anticipated.” Zie <https://www.damascuscitizensforsustainability.org/wp-content/uploads/2015/12/Payne-et-al-CH4-GWP-COP21-letter-002.pdf> (**bijlage 3**)

Daarnaast gaat omschrijving 7a van de VN ontwikkelingsdoelen niet over het gebruik van fossiele brandstoffen zoals GTL, zelfs als GTL een fractie schoner zou zijn dan diesel dankzij technologie. Meer gebruikmaken van fossiele brandstoffen wordt geenszins aangemoedigd door de VN. Dat zou haaks staan op de overige inhoud van de VN ontwikkelingsdoeleinden. Zie bijvoorbeeld:

Doel 7: Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen

7.1 Tegen 2030 universele toegang tot betaalbare, betrouwbare en moderne energiediensten garanderen.

*7.2 Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aandeel hernieuwbare energie in de globale energiemix verhogen (zie **bijlage 2**).²*

Bovendien, zoals reeds toegelicht en aangevoerd ter hoorzitting, het tekstbord op het Generation Discover Festival verwees niet naar omschrijving “7a schonere fossiele brandstoffentechnologie”. Het verwees naar “7 duurzame en betaalbare energie”. De officiële beschrijving van dat laatste is “Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen.” Dat deze tekst niet letterlijk is overgenomen op het tekstbord van het Generation Discover Festival maar (bewust) is geknipt, geplakt en bewerkt, werd niet ontkend door Shell noch in het verweerschrift noch ter zitting op 18 juli 2019. Volgens de vertegenwoordiger van Shell die ter zitting aanwezig is geweest gaat het hier om een “geparafraseerde versie” van de officiële VN-tekst.

Dat de VN-tekst is bewerkt en niet correct en volledig is weergegeven, is nu precies één van de misleidende factoren van het tekstbord. Het feit dat er een logo “7 duurzame en betaalbare energie” stond maar in de omschrijving de woorden “betrouwbare, duurzame” zijn vervangen met “schonere” is misleidend. Het gaat hier, alweer, om het creëren van een onjuist, onvolledig beeld, ditmaal door bewerking van de VN-tekst.

Door, als verweer, te verwijzen naar omschrijving 7a wordt weer geprobeerd een onjuist beeld te schetsen. De vraag of de ontwikkeling of de verkoop van GTL bijdraagt aan de VN doelen is immers niet relevant. De relevantie van de VN ontwikkelingsdoeleinde nummer 7 voor de misleidende reclame in deze zaak is 1) de bewerkte, onjuiste weergave van de tekst en 2) de indruk die daarmee wordt gewekt dat GTL een duurzame energiebron is.

² <https://www.sdgnederland.nl/sdgs/doel-7-duurzame-en-betaalbare-energie/>

De Commissie heeft geen oordeel gegeven ten aanzien van dit argument maar het standpunt van Shell ten onrechte volledig overgenomen.

5. Kinderen

Naar het oordeel van de Commissie is het een en ander niet misleidend geweest voor kinderen en jeugdigen. Onder overweging 4 en 9 stelt de Commissie ten aanzien van kinderen en jeugdigen dat:

- 1) voor hen duidelijk was dat de uiting “Dit leidt tot verbetering van de luchtkwaliteit” de schonere verbranding van GTL in vergelijking tot diesel betrof, en;
- 2) zij niet op het verkeerde been worden gezet over de milieuaspecten van GTL.

Dit oordeel is, wederom, niet begrijpelijk zonder een nadere motivering, die ontbreekt.

Klagers hebben aangevoerd, in het klaagschrift en ter zitting, dat kinderen meer vatbaar zijn voor misleiding en sluikreclame en dat zij daarom extra bescherming behoeven. Vandaar dat er een Kinder- en Jeugdreclame Code bestaat met extra maatregelen toegespitst op reclame bedoeld voor kinderen. Dit zou logischerwijs moeten inhouden dat een hogere maatstaf wordt toegepast bij de vraag of een reclame misleidend is geweest als het gaat om reclame bedoeld voor kinderen. De Commissie heeft geen extra overweging toegewijd aan dit aspect maar simpelweg gesteld dat het een en ander duidelijk is geweest voor kinderen.

Klagers persisteren in het standpunt dat het tekstbord van Shell op het Generation Discover Festival onjuiste milieucclaims bevatte, misleidende reclame van GTL betrof en extra bezwaarlijk was nu die voor kinderen van de basisschool en de brugklas waren bedoeld.

6. Artikel 4a KJC

Shell had in haar verweerschrift gesteld dat artikel 4a van de Kinder- en Jeugdreclamecode niet van toepassing is omdat er geen sprake zou zijn van publicatie in een jeugdblad en ook geen drukwerk. Daartegenover hadden klagers gesteld (pagina 4, **bijlage 1**):

Het tekstbord is wel degelijk een drukwerk. Drukwerk houdt immers in, alle stukken die gedrukt of geprint zijn. Het tekstbord van het Generation Discover Festival is geproduceerd middels druk-of printtechniek. Kortom, naast het logo van Shell op het tekstbord had moeten staan ‘advertentie’.

Onder overweging 10 van de beslissing heeft de Commissie hierover geoordeeld:

Naar het oordeel van de Commissie ziet dit artikel evident niet op een uiting in de vorm van een groot tekstbord bij een attractie.

Het is voor klagers niet duidelijk wat de Commissie hiermee heeft bedoeld te zeggen. Ligt de evidentie besloten in het feit dat het gaat om een groot tekstbord? Zou het anders zijn geweest bij een klein tekstbord, en hoe klein moet het tekstbord dan zijn? Of zit de evidentie in het feit dat het tekstbord bij een attractie, in dit geval een reuzenrad, was geplaatst? En hoe houdt dit verband met het feit dat volgens artikel 4a KJC sprake moet zijn van een bereik van meer dan 25% voor kinderen? Pleit dat vereiste niet juist voor een groot tekstbord voor de toepasselijkheid van artikel 4a KJC? En is het niet zo dat een attractie zoals een reuzenrad veel kinderen aantrekt? Kortom, ook dit oordeel is onbegrijpelijk door het gebrek aan nadere motivering.

7. Conclusie

Gelet op het bovenstaande wordt het College verzocht de beslissing van de Commissie te vernietigen en opnieuw te oordelen over de klacht ten aanzien van de artikelen 2 en 3 van de Milieu Reclame Code en artikelen 1 en 4a van de Kinder- en Jeugd reclame Code.

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Daun Hwang', enclosed in a circular scribble.

Mr. Daun Hwang

mede namens Jelle Klaas (PILP-NJCM) en Femke Slegers (Fossielvrij Onderwijs).

Strategisch

Procederen

Mensenrechten

Bijlage 1: pleitaantekeningen van mr. D. Hwang ter zitting van 18 juli 2019 overgelegd aan de Reclame Code Commissie.

Bijlage 2: uittreksel officiële website SDG Nederland

Bijlage 3: wetenschappelijke bronnen en standpunten van derden